

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ

Rahoitus ja palvelut koulutuksen järjestäjän ja hyvinvointialueiden vastuunjaossa

14.3.2025

Opetusneuvos Anne Ekroth, opetus- ja kulttuuriministeriö

Selkeä yhteistyö ja työnjako

- Lainsäädännössä selkeä työnjako koulutuksen järjestäjien ja hyvinvointialueen vastuunjaossa sekä rahoituksen ja palvelujen tarjonnan osalta
- Puuttuvia palveluja ei tule järjestää toisen hallinnonalan puolesta, vaikka palveluissa todettaisiin puutteita
- Koulutuksen järjestäjien ja hyvinvointialueiden yhteistyö myös lakisääteinen tehtävä (laki ammatillisesta koulutuksesta, oppivelvollisuuslaki, laki tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta sekä oppilas- ja opiskeluhuoltolaki
  - Laissa rakenteet, velvoitteet ja määrittelyt työnjaolle ja yhteistyölle

Uudistetaan ammatillisen koulutuksen oppimisen tuki (Laki ammatillisesta koulutuksesta 531/2017)

63 § Oikeus oppimisen tukeen

- *Opiskelijalla on oikeus oppimisen tukeen, jota hän tarvitsee tutkinnon tai koulutuksen perusteiden ammattitaitovaatimusten ja osaamistavoitteiden saavuttamiseksi. Oppimisen tuki järjestetään osana tutkintokoulutusta. Oppimisen tuki on opettajan antamaa tukiopetusta sekä opetus- ja ohjaushenkilöstön antamaa tukea ja ohjausta.*
- Opiskelijan tarvitsemaa oppimisen tukea ja hyvinvointia voitaisiin edistää erilaisten tukitoimien avulla. Näitä olisivat muun muassa tukiopetus, opinto-ohjaus, erityisopetus, opiskelijan hyvinvointia tukevat toimet sekä moniammatillinen yhteistyö. **Opetus- ja ohjaushenkilöstön yhteistyö opiskeluhuollon ja muiden opiskelijan sidosryhmien kanssa mahdollistaa sen, että tukitoimet muodostaisivat opiskelijan näkökulmasta kokonaisuuden.**
- **Matalan kynnyksen tuki pedagogisesti. Myös opiskeluhuollon kuraattorit ja psykologit kannustavat ohjaamaan tai olemaan opiskeluhuollon ammattilaisiin yhteydessä aiempaa varhemmin opiskelijoiden ongelmien tullessa esiin**

Vahvistetaan opiskelijan saamaa erityisopetusta (Laki ammatillisesta koulutuksesta 531/2017)

64 § Oikeus erityiseen tukeen

- Opiskelijalla on oikeus erityiseen tukeen, jos hän tarvitsee todennettujen oppimisvaikeuksien, vamman, sairauden tai muun vastaavan syyin vuoksi säännöllistä tai pitkäaikaista erityisopetusta tutkinnon tai koulutuksen mukaisten ammattitaitovaatimusten ja osaamistavoitteiden saavuttamiseksi eikä 63 §:ssä tarkoitettu oppimisen tuki ole riittävää opiskelijan tuen tarpeiden kannalta. Opiskelijalla on oikeus erityiseen tukeen myös työpaikalla järjestettävässä koulutuksessa.*
- Erityinen tuki on erityisopettajan antamaa erityisopetusta. Lisäksi erityinen tuki on erityisopettajan konsultaatioon perustuva muuta opetusta ja ohjausta sekä opiskelijan tarvitsemia muita erityisiä opetus- ja opiskelujärjestelyjä. Erityisen tuen tavoitteena on, että opiskelija saavuttaa tuen avulla tutkinnon tai koulutuksen perusteiden mukaisen ammattitaidon ja osaamisen. Erityistä tukea saavan opiskelijan osalta ammatillisen perustutkinnon perusteiden mukaista osaamisen arviointia voidaan mukauttaa laatimalla opiskelijalle yksilöllinen osaamisen arviointi. Osaamisen arviointia voidaan mukauttaa vain siinä määrin, kuin se on opiskelijan henkilökohtaiset tavoitteet ja valmiudet huomioon ottaen välttämätöntä.*
- Erityisopetuksen tavoitteena on lisäksi edistää opiskelijan opintoja ja hyvinvointia yhteistyössä sosiaali- ja terveydenhuollon, kuntoutuspalveluiden ja muiden sidosryhmien kanssa.**
- Erityisopetuksessa tehtäisiin tarpeen mukaan yhteistyötä opiskeluhuollon sekä opiskelijan hoito- ja kuntoutusverkoston kanssa. Vammaisten opiskelijoiden tuen tarpeisiin vastaamiseksi tehdään yhteistyötä hyvinvointialueen vammaispalveluiden kanssa. Opiskeluhuoltohenkilöstö sekä hyvinvointialueen johto tarvitsevat perehdytystä ja koulutusta ammatillisessa koulutuksessa järjestettävästä erityisopetuksesta.**
- Opiskelijoilla on yhä moninaisempia ja laaja-alaisempia oppimisen vaikeuksia, joihin tulee vastata ammatillisen koulutuksen erityisellä tuella. Ensisijaisia ovat erityisopetuksen keinot, mutta tarvittaessa myös opiskeluhuollon palveluiden sekä muiden sote-palveluiden tarvetta tulee arvioida ja tehdä yhteistyötä alueen sidosryhmien kanssa.**

Oppilas- ja opiskeluhuoltolaki (1287/2013)

2 § Lain tarkoitus

1. edistää opiskelijoiden oppimista, terveyttä ja hyvinvointia sekä osallisuutta ja ehkäistä ongelmien syntymistä;
2. edistää oppilaitosyhteisön ja opiskeluympäristön hyvinvointia, terveellisyyttä ja turvallisuutta, esteettömyyttä, yhteisöllistä toimintaa sekä kodin ja oppilaitoksen välistä yhteistyötä;
3. turvata varhainen tuki sitä tarvitseville;
4. **turvata opiskelijoiden tarvitsemien opiskeluhuoltopalvelujen yhdenvertainen saatavuus ja laatu;**
5. vahvistaa opiskeluhuollon toteuttamista ja johtamista toiminnallisena kokonaisuutena ja monialaisena yhteistyönä.

Keskeistä koulutuksen järjestäjän yhteisöllinen opiskeluhuolto, sitä täydentävät opiskeluhuollon palvelut ja monialainen yksilöllinen opiskeluhuoltoryhmä

Vammaispalvelulaki 1.1.2025 voimaan

- Soveltamisalan tarkentamisen tarkoituksena on
  - turvata vammaisten henkilöiden oikeuksien toteutuminen ja palveluiden saatavuus sekä hyvinvointialueiden mahdollisuus rahoittaa uudistus.
  - säilyttää vammaispalvelulaki vammaisille henkilöille tarkoitettuna erityislakina.
  - pyrkiä varmistamaan lain yhtenäinen soveltaminen ja yhdenvertainen palvelujen saanti eri alueilla.
- Lain soveltamisala ja suhde muuhun lainsäädäntöön: erityislaki
  - lakia sovelletaan erityispalveluiden järjestämiseen niille vammaisille henkilöille, jotka tarvitsevat vamman tai sairauden aiheuttaman pitkäaikaisen fyysisen, kognitiivisen, psyykkisen, sosiaalisen tai aisteihin liittyvän toimintarajoitteen johdosta välttämättä apua tai tukea tavanomaisessa elämässä. Tämän lain perusteella järjestetään palveluita vain, jos muussa laissa tarkoitetut palvelut eivät ole henkilön yksilöllisen palvelutarpeen ja edun kannalta sopivia ja riittäviä.
  - Palvelujen järjestämisvastuu hyvinvointialueilla
  - Vammaisen henkilön palvelutarpeen arviointi ja asiakassuunnitelma

Hyvinvointialueen on järjestettävä vammaisille henkilöille:

- 1)valmennusta; **2)henkilökohtaista apua**; 3)erityistä osallisuuden tukea; 4)tuettua päätöksentekoa; **5)vaativaa moniammatillista tukea**; 6)asumisen tukea; 7)lapsen asumisen tukea; 8)tukea esteettömään asumiseen; 9)lyhytaikaista huolenpitoa; 10)päivätoimintaa; 11)kehitysvammaisten henkilöiden työtoimintaa; **12)liikkumisen tukea**; ja 13)taloudellista tukea hengityslaitteen varassa elävälle henkilölle.
- Vammaisella henkilöllä on oikeus saada henkilökohtaista apua, jos hän tarvitsee toisen henkilön apua: 1)päivittäisissä toimissa; **2)työssä tai opiskelussa**; tai 3)vuorovaikutuksessa, vapaa-ajan toiminnassa tai yhteiskunnallisessa osallistumisessa.
- Henkilökohtaisen avun tarkoituksena on, että vammaisen henkilön itsemääräämisoikeus toteutuu yhdenvertaisesti muiden kanssa niissäkin tilanteissa, joissa hän tarvitsee toisen henkilön apua.

Vammaisten opiskelijoiden palvelut

- **Perusopetuksessa** oppilaalla on oikeus saada opetukseen osallistumisen edellyttämät tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä erityiset apuvälineet perusopetuslain perusteella. Myös vammaisen oppilaan palvelut tulee aina ensisijaisesti järjestää perusopetuslain perusteella.
- **Lukiolaki (714/2013) 28 a § Oikeus erityisopetukseen**
  - Opiskelijalla on oikeus erityisopetukseen, jos hän tarvitsee todennettujen oppimisvaikeuksien tai muun niihin rinnastettavan syyn vuoksi erityisopetusta lukion oppimäärän suorittamiseksi eikä 28 §:ssä tarkoitettu oppimisen tuki ole riittävää opiskelijan tuen tarve huomioon ottaen. Erityisopetus kirjataan opiskelijan pyynnöstä hänen henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaansa.
  - **Opiskelijan oikeudesta opiskelun edellyttämiin avustajapalveluihin, erityisiin apuvälineisiin ja muihin palveluihin säädetään erikseen.**
- **Laki ammatillisesta koulutuksesta (531/2017) 101 § Erityistä tukea saavan opiskelijan opintososiaaliset edut.**
  - Edellä 64 §:ssä tarkoitettua erityistä tukea saavalla opiskelijalla on oikeus opiskelun edellyttämiin avustajapalveluihin ja erityisiin apuvälineisiin. Lisäksi 65 §:ssä tarkoitettua vaativaa erityistä tukea saavalle opiskelijalle voidaan antaa maksutta oppikirjat, muut koulutarvikkeet ja henkilökohtaiset työvarusteet sekä tarjota majoituksessa olevalle opiskelijalle tarpeelliset viikoittaiset kotimatkat ja täysihoito asuntolassa tai muussa majoituksessa. HUOM. Oppivelvollisten maksuttomuus!
  - **Vammaisuuden perusteella opiskelijoille järjestettävistä muista palveluista ja tukitoimista säädetään erikseen.**

Henkilökohtainen apu

- Henkilökohtainen apu on yksi vammaispalvelulain mukaan myönnettävistä palveluista. **Edellytyksenä henkilökohtaisen avun saamiselle on, että henkilö tarvitsee merkittävän ja pysyvän toimintarajoitteensa vuoksi avustamista perustoiminnoissaan.** Tämä käsittää **avustamisen peseytymisessä, pukeutumisessa, syömisessä, kommunikoinnissa, hengityksessä sekä muun avun,** joka edellyttää henkilön toimintarajoitteen perusteellista tuntemista. Henkilökohtainen apu on sen saantiedellytykset täyttävälle subjektiivinen oikeus.
- Momentin 2 kohdan mukaan henkilökohtaisen avun piiriin kuuluisivat nykyisen lain tavoin myös työ ja opiskelu.
- **Vammaispalvelulain perusteluissa todetaan, että ammatillisen oppilaitoksen olisi ensisijaisesti huolehdittava opiskelun edellyttämistä avustajapalveluista ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (531/2017) perusteella. Vammainen henkilö voisi saada myös henkilökohtaista apua, jos oppilaitoksen järjestämä avustajapalvelu ei vastaisi vammaisen henkilön avun tarpeeseen. Henkilökohtaisella avulla ei kuitenkaan olisi tarkoitus paikata oppilaitoksen liian vähäistä henkilöresurssia.**

Kysymykset

- Perusopetuksen oppilaalla on ollut **vahva tuki tai jopa henkilökohtainen koulunkäyntiavustaja**. Jatkuuko oppilaan vahva tuki, kun hän siirtyy toiselle asteelle? Jos vahva tuki katkeaa, monen opiskelu ei välttämättä etene ollenkaan
- Saako ammatillisen koulutuksen järjestäjä rahoitusta a) ryhmäkohtaisiin ohjaajiin? b) henkilökohtaisiin avustajiin?
- Miten **tuen kustannukset** jakautuvat koulutuksen järjestäjän ja hyvinvointialueiden välillä?
- Miten toteutuu koulutuksen yhdenvertaisuus, kun paljon erityistä tukea tarvitsevan tai apua tarvitsevan vammaisen oppivelvollisen lähin koulutusmahdollisuus on 100–200 km päässä?

**Kiitos
mielenkiinnostanne!**